

पठतु संस्कृतम्

प्रवेशः

पठतु संस्कृतम्

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुः साक्षात् परंब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे कामरूपिणि ।
विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा ॥

पठामि संस्कृतं नित्यं वदामि संस्कृतं सदा ।
ध्यायामि संस्कृतं सम्यक् वन्दे संस्कृतमातरम् ॥

विभक्तिः

नाम-पदम्

क्रिया-पदम्

- प्रथमा ✓
- द्वितीया ✓
- तृतीया ✓
- चतुर्थी ✓
- पञ्चमी ✓
- षष्ठी ✓
- सप्तमी

कर्ता
कर्म
करणम्
सम्प्रदान
अपादान
सम्बन्ध
अधिकरण

Subject
Object
Instrument
For/Give
From
Of
In/On/At

षष्ठी-विभक्तिः

कर्ता
Subject

सम्बन्धः
Of

कर्म
Object

अपादानम्
From

करणम्
Instrument

सम्प्रदानम्
Give/For

षष्ठी-विभक्तिः

- Of / 's
- Belonging
- Belonging
- Among
- Placement

रामस्य पिता दशरथः ।

एतत् कृष्णस्य पुस्तकम् अस्ति ।

मम समीपे द्विचक्रिका नास्ति ।

पाण्डवानां युधिष्ठिरः ज्येष्ठः ।

वृक्षस्य अधः हरिणः तिष्ठति ।

षष्ठी-विभक्तिः - पुं

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बालकः	बालकौ	बालकाः
द्वितीया	बालकम्	बालकौ	बालकान्
तृतीया	बालकेन	बालकाभ्याम्	बालकैः
चतुर्थी	बालकाय	बालकाभ्याम्	बालकेभ्यः
पञ्चमी	बालकात्	बालकाभ्याम्	बालकेभ्यः
षष्ठी	बालकस्य	बालकयोः	बालकानाम्

षष्ठी-विभक्तिः - नपुं

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फलम्	फले	फलानि
द्वितीया	फलम्	फले	फलानि
तृतीया	फलेन	फलाभ्याम्	फलैः
चतुर्थी	फलाय	फलाभ्याम्	फलेभ्यः
पञ्चमी	फलात्	फलाभ्याम्	फलेभ्यः
षष्ठी	फलस्य	फलयोः	फलानाम्

षष्ठी-विभक्तिः - स्त्री

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बालिका	बालिके	बालिकाः
द्वितीया	बालिकाम्	बालिके	बालिकाः
तृतीया	बालिकया	बालिकाभ्याम्	बालिकाभिः
चतुर्थी	बालिकायै	बालिकाभ्याम्	बालिकाभ्यः
पञ्चमी	बालिकायाः	बालिकाभ्याम्	बालिकाभ्यः
षष्ठी	बालिकायाः	बालिकयोः	बालिकानाम्

षष्ठी-विभक्तिः - स्त्री

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नदी	नद्यौ	नद्यः
द्वितीया	नदीम्	नद्यौ	नदीः
तृतीया	नद्या	नदीभ्याम्	नदीभिः
चतुर्थी	नद्यै	नदीभ्याम्	नदीभ्यः
पञ्चमी	नद्याः	नदीभ्याम्	नदीभ्यः
षष्ठी	नद्याः	नद्योः	नदीनाम्

पुंलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	बालकः बालकम् बालकेन बालकाय बालकात् बालकस्य	बालकौ बालकौ बालकाभ्याम् बालकाभ्याम् बालकाभ्याम् बालकयोः	बालकाः बालकान् बालकैः बालकेभ्यः बालकेभ्यः बालकानाम्
He (That)	सः तम् तेन <u>तस्मै</u> तस्मात् तस्य	तौ तौ ताभ्याम् ताभ्याम् ताभ्याम् तयोः	<u>ते</u> तान् तैः तेभ्यः तेभ्यः <u>तेषाम्</u>

पुंलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
He (This)	एषः एतम् एतेन <u>एतस्मै</u> एतस्मात् एतस्य	एतौ एतौ एताभ्याम् एताभ्याम् एताभ्याम् एतयोः	<u>एते</u> एतान् एतैः एतेभ्यः एतेभ्यः <u>एतेषाम्</u>

पुंलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
He (This)	अयम् इमम् अनेन <u>अस्मै</u> अस्मात् अस्य	इमौ इमौ आभ्याम् आभ्याम् आभ्याम् अनयोः	<u>इमे</u> इमान् एभिः एभ्यः एभ्यः एषाम्
He (Who)	कः कम् केन <u>कस्मै</u> कस्मात् कस्य	कौ कौ काभ्याम् काभ्याम् काभ्याम् कयोः	<u>के</u> कान् कैः केभ्यः केभ्यः <u>केषाम्</u>

स्त्रीलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	बालिका बालिकाम् बालिकया बालिकायै बालिकायाः बालिकायाः	बालिके बालिके बालिकाभ्याम् बालिकाभ्याम् बालिकाभ्याम् बालिकयोः	बालिकाः बालिकाः बालिकाभिः बालिकाभ्यः बालिकाभ्यः बालिकानाम्
She (That)	सा ताम् तया <u>तस्यै</u> तस्याः तस्याः	ते ते ताभ्याम् ताभ्याम् ताभ्याम् तयोः	ताः ताः ताभिः ताभ्यः ताभ्यः <u>तासाम्</u>

स्त्रीलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
She (This)	एषा एताम् एतया <u>एतस्यै</u> एतस्याः एतस्याः	एते एते एताभ्याम् एताभ्याम् एताभ्याम् एतयोः	एताः एताः एताभिः एताभ्यः एताभ्यः एतासाम्

स्त्रीलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
She (This)	इयम् इमाम् अनया अस्यै अस्याः अस्याः	इमे इमे आभ्याम् आभ्याम् आभ्याम् अनयोः	इमाः इमाः आभिः आभ्यः आभ्यः आसाम्
She (Who)	का काम् कया कस्यै कस्याः कस्याः	के के काभ्याम् काभ्याम् काभ्याम् कयोः	काः काः काभिः काभ्यः काभ्यः <u>कासाम्</u>

नपुंसकलिङ्ग-शब्दः

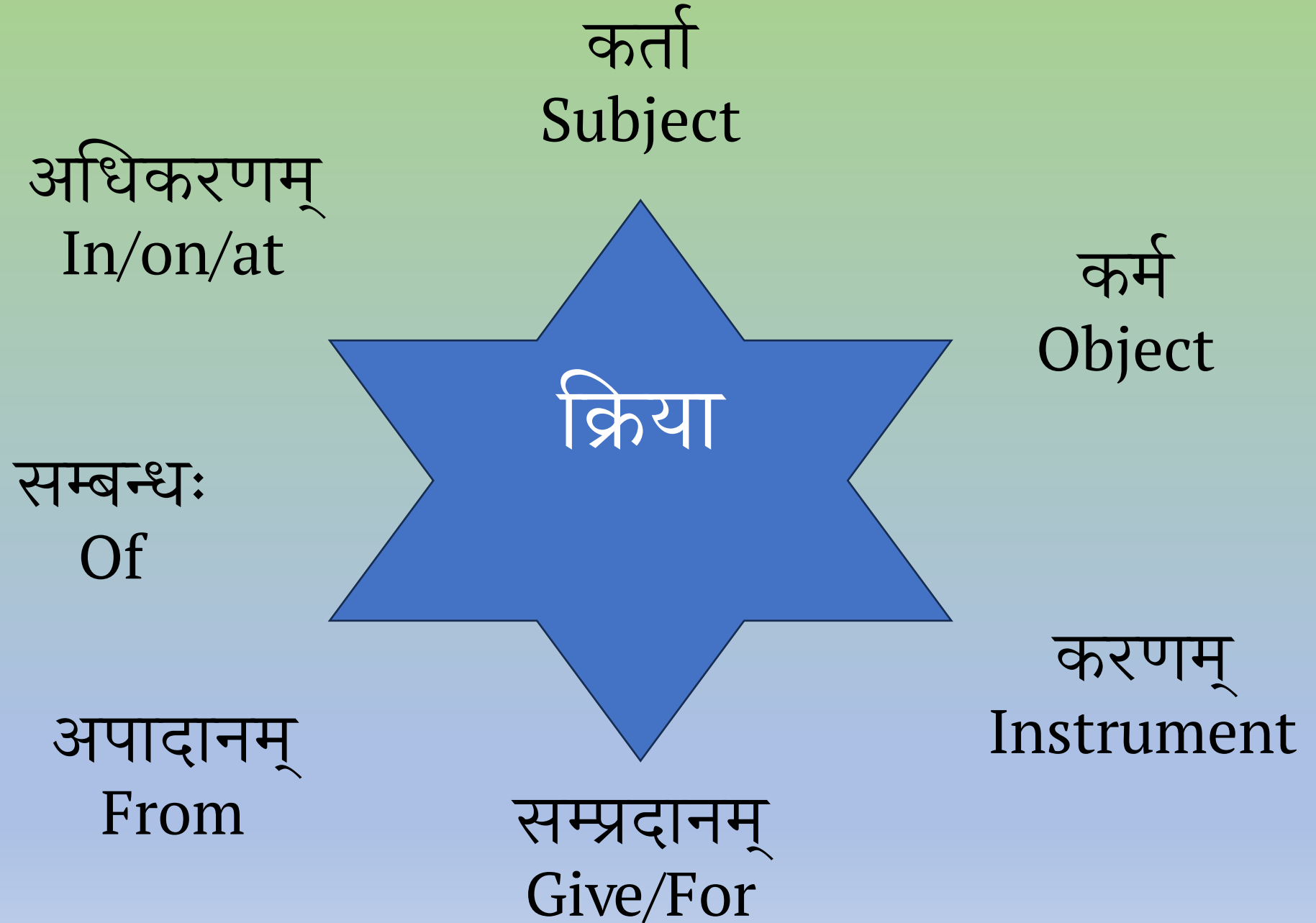
	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	फलम् फलम् फलेन फलाय फलात् फलस्य	फले फले फलाभ्याम् फलाभ्याम् फलाभ्याम् फलयोः	फलानि फलानि फलैः फलेभ्यः फलेभ्यः फलानाम्
He (That)	तत् तत् तेन <u>तस्मै</u> तस्मात् तस्य	ते तौ ताभ्याम् ताभ्याम् ताभ्याम् तयोः	तानि तानि तैः तेभ्यः तेभ्यः <u>तेषाम्</u>

नपुंसकलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
He (This)	एतत् एतत् एतेन <u>एतस्मै</u> एतस्मात् एतस्य	एते एते एताभ्याम् एताभ्याम् एताभ्याम् एतयोः	एतानि एतानि एतैः एतेभ्यः एतेभ्यः <u>एतेषाम्</u>

नपुंसकलिङ्ग-शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
He (This)	इदम् इदम् अनेन <u>अस्मै</u> अस्मात् अस्य	इमे इमे आभ्याम् आभ्याम् आभ्याम् अनयोः	इमानि इमानि एभिः एभ्यः एभ्यः <u>एषाम्</u>
He (Who)	किम् किम् केन <u>कस्मै</u> कस्मात् कस्य	के के काभ्याम् काभ्याम् काभ्याम् कयोः	कानि कानि कैः केभ्यः केभ्यः <u>केषाम्</u>

सप्तमी-विभक्तिः

- In/on/at पुस्तकं उत्पीठिकायाम् अस्ति ।
- Location फलं वृक्षे अस्ति ।
- Time सः पञ्चवादने उत्तिष्ठति ।
- Liking (स्निह्) लक्ष्मणः रामे स्निह्यति ।
- Interest/Devotion/Respect व्याकरणे मम आसक्तिः अस्ति ।
- Among पाण्डवेषु युधिष्ठिरः ज्येष्ठः ।

सप्तमी-विभक्तिः - पुं

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बालकः	बालकौ	बालकाः
द्वितीया	बालकम्	बालकौ	बालकान्
तृतीया	बालकेन	बालकाभ्याम्	बालकैः
चतुर्थी	बालकाय	बालकाभ्याम्	बालकेभ्यः
पञ्चमी	बालकात्	बालकाभ्याम्	बालकेभ्यः
षष्ठी	बालकस्य	बालकयोः	बालकानाम्
सप्तमी	बालके	बालकयोः	बालकेषु

कुटीरः

नीडः

विद्यालयः

आसन्दः

गणेशः

देवालयः

सप्तमी-विभक्तिः - नपुं

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फलम्	फले	फलानि
द्वितीया	फलम्	फले	फलानि
तृतीया	फलेन	फलाभ्याम्	फलैः
चतुर्थी	फलाय	फलाभ्याम्	फलेभ्यः
पञ्चमी	फलात्	फलाभ्याम्	फलेभ्यः
षष्ठी	फलस्य	फलयोः	फलानाम्
सप्तमी	फले	फलयोः	फलेषु

गृहम्

उद्यानम्

भवनम्

मन्दिरम्

यानम्

वनम्

सप्तमी-विभक्तिः – In/on/at

फलानि वृक्षे सन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः – In/on/at

पुस्तके स्यूते स्तः ।

सप्तमी-विभक्तिः – In/on/at

पुस्तकानि पुस्तकालये सन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः – Location

छात्राः विद्यालये पठन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः – Location

जनाः उद्याने चलन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः – Time

जनाः प्रातःकाले उद्याने चलन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः – Love

लक्ष्मणः रामे स्निह्यति ।

सप्तमी-विभक्तिः – Respect

ज्येष्ठेषु आदरं दर्शय ।

सप्तमी-विभक्तिः - Among

कौरवेषु दुर्योधनः ज्येष्ठः ।

सप्तमी-विभक्तिः

खगाः / वृक्षः / वस्

खगाः वृक्षे वसन्ति ।

नीडः / वृक्षः / अस्

नीडः वृक्षे अस्ति ।

माता / सप्तवादनम् / मन्दिरम् / गम्

माता सप्तवादने मन्दिरं गच्छति ।

मुनिः / कुटीरः / वस्

मुनिः कुटीरे वसति ।

पाण्डवाः / युधिष्ठिरः / ज्येष्ठः

पाण्डवेषु युधिष्ठिरः ज्येष्ठः ।

सप्तमी-विभक्तिः

वृद्धः आसन्दे (आसन्दः) उपविशति ।

भक्ताः देवालये (देवालयः) अर्चन्ति ।

यानानि मार्गे (मार्गः) गच्छन्ति ।

देवेषु (देवाः) प्रथमः देवेन्द्रः ।

मृगाः वने (वनम्) निवसन्ति ।

पुरुषेषु (पुरुषाः) रामः उत्तमः ।

सप्तमी-विभक्तिः - स्त्री

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बालिका	बालिके	बालिकाः
द्वितीया	बालिकाम्	बालिके	बालिकाः
तृतीया	बालिकया	बालिकाभ्याम्	बालिकाभिः
चतुर्थी	बालिकायै	बालिकाभ्याम्	बालिकाभ्यः
पञ्चमी	बालिकायाः	बालिकाभ्याम्	बालिकाभ्यः
षष्ठी	बालिकायाः	बालिकयोः	बालिकानाम्
सप्तमी	बालिकायाम्	बालिकयोः	बालिकासु

पाठशाला

शाखा

पाकशाला

कपाटिका

उत्पीठिका

महिला

सप्तमी-विभक्तिः - स्त्री

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नदी	नद्यौ	नद्यः
द्वितीया	नदीम्	नद्यौ	नदीः
तृतीया	नद्या	नदीभ्याम्	नदीभिः
चतुर्थी	नद्यै	नदीभ्याम्	नदीभ्यः
पञ्चमी	नद्याः	नदीभ्याम्	नदीभ्यः
षष्ठी	नद्याः	नद्योः	नदीनाम्
सप्तमी	नद्याम्	नद्योः	नदीषु

कूपी

नगरी

स्थाली

राजधानी

जननी

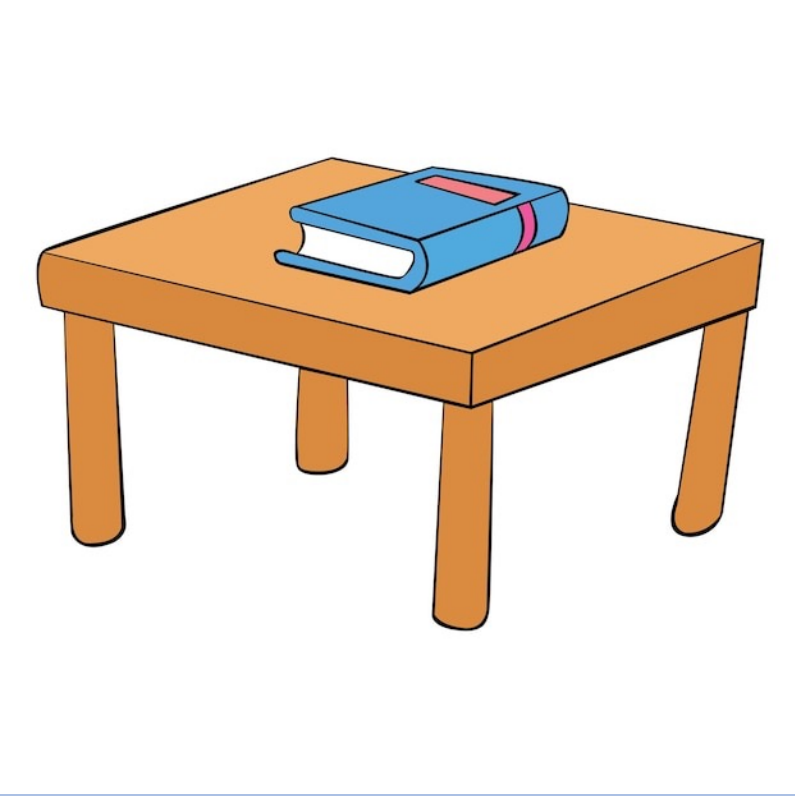
पितामही

सप्तमी-विभक्तिः – In/on/at

पुष्पाणि लतायां सन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः – In/on/at

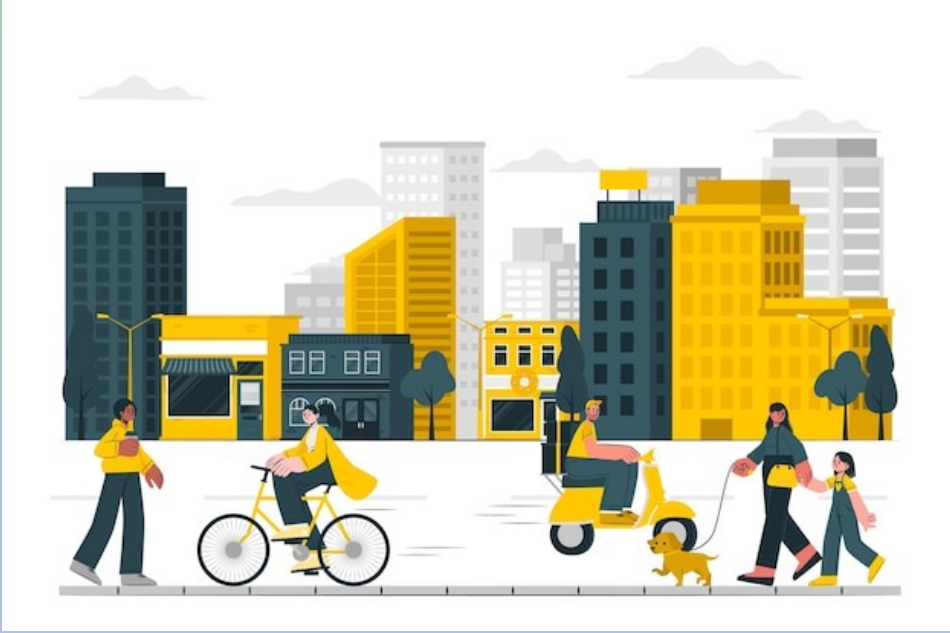
पुस्तकं उत्पीठिकायाम् अस्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः – In/on/at

जलं कूप्याम् अस्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः - Location

जनाः नगरीषु निवसन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः - Among

नारीषु उत्तमा सीता ।

सप्तमी-विभक्तिः

अश्वाः / अश्वशाला / स्था

अश्वाः अश्वशालायां तिष्ठन्ति ।

लोकसभा / देहलीनगरी / अस्

लोकसभा देहलीनगर्याम् अस्ति ।

मीनाः / नदी / वस्

मीनाः नद्यां वसन्ति ।

जगन्नाथमन्दिरम् / पुरी / अस्

जगन्नाथमन्दिरं पुर्याम् अस्ति ।

पण्डिताः / राजसभा / मिल्

पण्डिताः राजसभायां मिलन्ति ।

सप्तमी-विभक्तिः

जननी पुत्रीषु (पुत्र्यः) स्निह्यति ।

नगरीषु (नगर्यः) काञ्ची पवित्रा ।

नदीषु (नद्यः) नौकाः चलन्ति ।

स्थाल्यां (स्थाली) फलानि सन्ति ।

पाकशालायां (पाकशाला) महिलाः पचन्ति ।

चटका शाखायाम् (शाखा) उपविशति ।